

ارتباط سبک مدیریتی کلاس درس با تعلل ورزی دانش آموزان ابتدایی

صابر شفیعی^۱، سعید نوروژی^۲

^۱ آموزگار ابتدایی استان ایلام، کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی (نویسنده مسئول)

^۲ آموزگار ابتدایی استان ایلام، شهرستان چرداول، کارشناسی علوم تربیتی

چکیده

مقاله حاضر از نوع مروری- کتابخانه ای است که در زمره تحقیقات توصیفی گنجانده می شود. این مقاله با جمع آوری نظرات دانشمندان این عرصه به رشته تحریر در آمده است. هدف از نگارش این مقاله ارتباط سبک مدیریتی کلاس درس با تعلل ورزی دانش آموزان ابتدایی است. نتیجه این مقاله حاکی از آن است که افزایش سطح مدیریت کلاس درس با تعلل ورزی دانش آموزان رابطه منفی دارد، به عبارتی اگر معلمان در شیوه های مدیریت کلاس درس جدیت به خرج داده و امورات رهبری و مدیریت در کلاس درس را از جنبه های مختلف در دست گیرند، میزان تعلل ورزی در دانش آموزان کاهش یابد.

واژه های کلیدی: سبک مدیریتی، تعلل ورزی، دانش آموزان

مقدمه

یکی از مقاطع تحصیلی دانش آموزان که از مقاطع حساس و شروع به تربیت و یادگیری محسوب می شود، مقطع ابتدایی می باشد. لازم است به دلیل مبتدی بودن مقطع ابتدایی در امر یادگیری و تربیتی، توجه ویژه ای به ویژگی های درونی دانش آموزان همچون تعلل ورزی به مهارت های معلمان ابتدایی همچون سبک های مدیریت کلاس، شود.

به تاخیر انداختن کارها و وظایف یکی از بحث های مهمی است که در سال های اخیر مورد توجه بسیاری از پژوهشگران قرار گرفته است و از آن به عنوان یک عادت بد و یک مشکل رفتاری یاد شده است که بسیاری از بزرگسالان و حتی دانش آموزان نیز در کار های روزمره خود انجام می دهند به ویژه در تکالیفی که باید در طول مدت معینی از روز آن را انجام دهند (سواری، ۱۳۹۱).

از این عادت بد به عنوان تعلل ورزی یاد شده است. سابقه تاریخی تعلل ورزی به سه هزار سال قبل بر می گردد، اما حتی امروز هم برای افراد قابل فهم نیست که چراکاری را که اکنون می توانند انجام دهند به تاخیر می اندازند (گل محمدیان، ۱۳۹۳).

تعلل ورزی را فرمی شایع و زیان آور نقص در خود تنظیمی میدانند که به طور کامل درک نشده است. از این رو تعلل ورزی به عنوان نقص در خود تنظیمی تلقی شده و آن را به عنوان ناتوانی برای اعمال کنترل بر افکار، هیجانات، تکان ها و انجام تکلیف با توجه به معیار هایی که فرد برگزیده است تعریف نموده اند (رجب پور و همکاران، ۱۳۹۱).

بیان مساله

با توجه به رسالت و نقش معلمان در رشد ابعاد وجودی کودکان، نوجوانان، جوانان و تربیت نیروی انسانی هر جامعه، معلمان نقطه آغاز هر تحول آموزشی هستند و ایجاد دنیایی نو جز با تربیت آدمی نو و از طریق معلمانی خلاق ممکن نخواهد بود (قنبرلو و همکاران، ۱۳۹۴).

میزان صلاحیت، کارآمدی و تسلط علمی و حرفه ای یک معلم تعیین کننده مسیر یاددهی و یادگیری پیشرفت دانش آموزان اوست (سند منشور اصلاح آموزش و پرورش، به نقل از همایینی دمیرچی و همکاران، ۱۳۹۴).

در پاره ای موارد به خاطر بیدقتی و یا دیگر عوامل، اهداف تربیتی و آموزشی آن طور که باید در کلاس درس عملی شود، نمی تواند محقق شود. امروزه مساله سبک های مدیریت کلاس توسط معلمان از جمله مسائل چالش برانگیز در حوزه های آموزشی مدارس تبدیل شده اند. امروزه علاوه بر روش های آموزش مختلفی که در کلاس های درسی توسط معلمان ارائه می شود، شیوه های مدیریت کلاس نیز مطرح می باشد به طوری که گفته شده در مسائل آموزشی از عوامل موثر بر یادگیری دانش آموزان، نحوه مدیریت کلاس به وسیله معلمان میباشد، که دارای اهمیت شایان ذکری است (بخشایش، ۱۳۹۲).

اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

مهمترین بخش، بعد از تدریس در کلاس درس، استفاده از سبک های مدیریتی اثربخش در کلاس درس می باشد. در این میان معلمان نقش ویژه ای بعد از مدیر مدرسه در مدیریت کلاس بر عهده دارند. عدم برخورداری از مدیریت منسجم و عدم

استفاده از روشهای مناسب در مدیریت کلاس زمینه های رشد منفی پیشرفت تحصیلی و آسیب های مختلف تحصیلی را به دنبال خواهد داشت اما مهمتر از این مساله، شناسایی عوامل مرتبط با سبک های مدیریت کلاس توسط معلمان میتواند در کنترل آسیب های درسی دانش آموزان نقش سازنده ای داشته باشد. بنابراین انجام پژوهش در این راستا می تواند در دستیابی به عوامل مذکور کمک شایانی داشته باشد. از آنجایی که مقطع ابتدایی در نظام آموزشی، بعد از محیط خانواده از مراحل شروع و شکل گیری تربیت و آموزش دانش آموزان، محسوب می شود، لذا مطالعه مورد نظر در این زمینه می تواند اهمیت موضوع را دوچندان کند. از طرفی با توجه به مجهول بودن فضای آموزشی در دوران ابتدایی تحصیلی برای دانش آموزان که زمینه را برای آسیبهای دیگر از جمله آسیبهای درسی فراهم میکند و در این بین سبک های مدیریت نادرست کلاس بر این مساله قوت می دهد، به همین خاطر مطالعه موضوع مورد نظر در این مقطع تحصیلی بسیار ضرورت دارد.

تعاریف تعلل ورزی تحصیلی

واژه لاتین تعلل از دو واژه پرو و کراسینوس تشکیل شده است که پرو به معنای جلو و کراسینوس به معنای فردا می باشد. فرهنگ نامه کمبریج عقب انداختن امری را به دلیل ناخوشایندی یا ملال آوری آن تعلل می داند و فرهنگنامه جهانی انکارتا تعلل را به عقب انداختن امری به دلیل ناخوشایندی و یا ملال آوری آن به خصوص هنگامی که تعویق بدون دلیل مناسب باشد تعریف می کند. الیس و ناس تعلل را تمایل به اجتناب از فعالیت، محول نمودن فعالیت به آینده و استفاده از عذر خواهی برای توجیه تاخیر در انجام فعالیت تعریف نمودند. گزارش های دانش آموزان عنوان می کند که ۸۰ تا ۹۵ درصد گرفتار برخی انواع تعلل هستند (سلیمی و همکاران، ۱۳۹۳).

تعلل ورزی به معنای سهل انگاری، به تعویق انداختن کارهاست. بالکیس و دور تعلل ورزی را به عنوان فرو گذاری از انجام وظایف و مسئولیت ها در یک شکل و اندازه و زمان به موقع و مورد انتظار، علیرغم اجتناب پذیر بودن و توانایی فرد جهت انجام آن و آگاهی از پیامدهای ناخوشایند طفره رفتن از انجام مسئولیت ها تعریف می کنند. آن ها همچنین در مورد تعلل ورزی تحصیلی می آوردند "تعلل ورزی تحصیلی یکی از شایعترین مشکلات در سطوح مختلف تحصیلی است که به تمایل غالب فراگیران برای به تأخیر انداختن فعالیت ها و هدف های تحصیلی اشاره دارد، تا آنجایی که عملکرد بهینه را تحت تأثیر قرار می دهد. به عبارت دیگر تعلل ورزی تحصیلی، طفره رفتن از انجام تکالیف، غفلت از آماده شدن برای امتحان و نوشتن مقالات تا آخرین روزها و لحظات ترک تحصیلی می باشد (رضایی و پاشایی، ۱۳۸۹).

تعاریف متعددی در زمینه تعلل ورزی ارائه شده هر کدام به جنبه خاصی، از این پدیده اشاره کرده اند. تعلل ورزی را به تأخیر انداختن هدف مندانه و دائمی آغاز و تکمیل تکالیف تا حد تجربه فشار و اضطراب دانسته اند. همچنین تعلل ورزی به عنوان فقدان خود تنظیمی و گرایش رفتاری در به تأخیر انداختن آن چه برای رسیدن به هدف ضروری است تعریف شده اگرچه غالب پژوهش گران تعلل ورزی را رفتاری غیر ضروری می دانند که دارای نتایج منفی است اما برخی پژوهش گران به طور مثال کانوس بیان کردند که تمام تعلل ها به نتایج منفی منجر نمی شود. مثلاً بسیاری از افراد بیان می کنند هنگامی که کار را به تأخیر می اندازند و در دقایق آخر شروع به کار می کنند گرایش دارند که بهتر و سریع تر کار کنند و ایده های خلاقانه ای تولید کنند. به طور کلی این تعاریف نشان می دهد که احتمالاً چند نوع تعلل ورزی وجود دارد (رجب پور و همکاران، ۱۳۹۱).

در تعریف تعلل ورزشی، دو عنصر اساسی را متمایز ساخته اند:

اول این که، تعلل سندرمی است که به آسیب های فراوان جسمی و روحی برای فرد می انجامد دوم اینکه، فرد به صورت غیرعقلانی از انجام کار یا وظیفه ای مشخص، اجتناب میکند اگر افراد به طور منظم تعلل ورزشی خود را بررسی و جستجو کنند میتوانند به دلایل عدم فعالیت خود پی ببرند (ووهل و همکاران، ۲۰۱۰).

تعلل ورزشی، با توجه به پیچیدگی و مؤلفه های شناختی، عاطفی و رفتاری آن، تظاهرات گوناگون دارد، از جمله تعلل ورزشی تحصیلی، تعلل ورزشی در تصمیم گیری، تعلل ورزشی روان رنجورانه، و تعلل ورزشی وسواس گونه. اما، متداول ترین شکل آن، تعلل ورزشی تحصیلی است.

راث بلوم، سولمون، و موراکی (۱۹۸۶) این نوع تعلل ورزشی را تمایل غالب و همیشگی فراگیران برای به تعویق انداختن فعالیت های تحصیلی تعریف نموده اند، که تقریباً همیشه با اضطراب توأم است. نمونه ی بسیار آشنای آن، به تعویق انداختن مطالعه ی درس ها تا شب امتحان و شتاب و اضطراب ناشی از آن است که گریبانگیر دانش آموزان یا دانشجویان می شود (جوکار و دلاورپور، ۱۳۸۶).

تاریخچه تعلل ورزشی

سابقه تاریخی تعلل به سه هزار سال قبل برمی گردد اما حتی امروز برای ما قابل فهم نیست که چرا کاری را که اکنون می توانیم انجام دهیم به تاخیر می اندازیم. اولین تحلیل تاریخی واقعی بر تعلل ورزشی توسط میلگرام نوشته شد. او بیان نمود جوامع پیشرفته از نظر تکنیکی نیازمند تعهدات و ضرب العجل های بسیار هستند که منجر به تعلل ورزشی می شود. فراری، جانسون و مک کون اظهار داشتند در طول تاریخ وجود تعلل ورزشی، به عنوان دوره های از تفکر قبل از عمل تفسیر شود. در برخی مطالعات، تعلل ورزشی به عنوان رفتاری خودناتوان ساز در نظر گرفته شده که در این حالت فرد وقت را تلف میکند و عملکرد ضعیف او با استرس بالا همراه است. عدم تعلل ورزشی با خودکارآمدی بالا، فعال بودن، مولد بودن، عملکرد بهتر مرتبط است. اگرچه در زمینه تعلل ورزشی و متغیرهای مربوط به آن نسبتاً خوبی در خارج انجام شده است. اما مرور پژوهش های نمایه در پایگاه های اطلاعاتی داخلی نشان میدهد مطالعات بسیار کمی در زمینه تعلل ورزشی صورت پذیرفته است. با توجه به اهمیت این مسئله و درصد بالای تعلل ورزشی در بین دانش آموزان و دانشجویان، شناسایی علل، پیامدها و راه کارهای کاهش تعلل ورزشی ضروری به نظر می رسد (یعقوبی و همکاران، ۱۳۹۴).

انواع تعلل ورزشی

بحث در مورد انواع تعلل ورزشی موضوعی نسبتاً پیچیده ای است. میلگرام (۱۹۷۸)، معتقد است که جدا کردن و تقسیم انواع تعلل ورزشی، امری ذهنی است و در عمل این موارد با همدیگر همپوشی زیادی دارند؛ به نظر او تقسیم بندی انواع تعلل ورزشی، به خاطر راحتی درک آن مفهومی به عنوان انواع تعلل ورزشی شده است، تفاوت در مؤلفه های شناختی، عاطفی و رفتاری است که افراد تعلل ورز با هم دارند. در ادامه در مورد انواع تعلل ورزشی کم مورد توجه پژوهش گران نیز واقع شده توضیحات مختصری بیان می گردد:

تعلل ورزشی عمومی

این نوع تعلل ورزشی به شکل مشکلاتی که فرد در اجرای تکالیف روزانه و ناتوانی در سازماندهی زمان و مدیریت آن روبرو می شود، تعریف شده است. بر این اساس فرد، در همه امور روزانه خود از قبیل امور مهم یا غیرمهم، تعلل می ورزد و انجام آن ها را به تأخیر می اندازد (رجب پور و همکاران، ۱۳۹۱).

تعلل ورزشی در تصمیم گیری

تعلل ورزشی محدود به ناتوانی فرد در انجام یک تکلیف نمی شود، بلکه شامل ناتوانی در گرفتن تصمیم درست در مورد تکلیف نیز می باشد و تعلل ورزشی در تصمیم گیری، به وسیله سه واژه تعریف می شود: عملکرد پایین تر از سطح استاندارد در تصمیم گیری، آشفتگی هیجانی به خاطر تعلل ورزیدن، و تعلل برای تصمیمات مهم و تصمیمات غیرمهم، شخصی که نتواند تصمیمات به موقع و درست برای انجام امور و تکالیف خود بگیرد، عملکرد پایینی داشته، میزان زیادی از زمان و انرژی خود را بیهوده هدر داده و خود را به عنوان فردی ناکارآمد، درک می کند. این فرد ممکن است بین موقعیت های تصمیم گیری اجتناب اجتناب (اجبار به انتخاب از بین دو راه حل که مورد پذیرش فرد نیستند)، یا گرایش گرایش (اجبار به انتخاب از بین دو راه حل که هر دو مورد پذیرش فرد هستند)، دچار آشفتگی هیجانی شود به علاوه، او نه تنها در مورد تصمیمات مهم، بلکه در موارد جزئی نیز تعلل ورزشی می کند (فتحی و همکاران، ۱۳۹۴).

تعلل ورزشی روان رنجورانه

اشاره به یک الگوی مادام العمر از تأخیر در تصمیمات مهم زندگی و کامل کردن وظایف و تعهدات بخش های مختلف زندگی از قبیل کار، ازدواج، روابط اجتماعی، تفریح و سرگرمی در آخرین دقایق دارد. برای رفع مشکل تعلل ورزشی روان رنجورانه، درمانگران سعی می کنند بینش مراجعان را نسبت به انگیزش دورنی شان افزایش دهند و در ساختار شخصیتی و شناختی آن ها تغییر ایجاد کنند (حسینی و خیر، ۱۳۸۸).

تعلل ورزشی وسواس گرانه

عبارت از تعلل ورزشی در گرفتن تصمیمات، که رفتاری است فردی که دچار تعلل ورزشی وسواس گرانه است، نمی داند کاری که می خواهد انجام دهد، درست است یا اشتباه. بنابراین یا وظیفه اش را انجام نمی دهد یا خیلی دیر دست به کار می شود؛ هر چند همان موقع هم دچار تردید و شک است (رجب پور و همکاران، ۱۳۹۱).

تعلل ورزشی فعال و منفعل

تعلل ورزشی منفعل متناسب با معنای سنتی تعلل ورزشی است و تعلل ورزشی فعال افرادی را دربرمی گیرد که آگاهانه و عمدتاً اهداف شان را به تعویق می اندازند چرا که معتقدند در شرایط تحت فشار بهتر می توانند کار کنند. همچنین نتایج این پژوهش نشان داد اگر چه افراد با تعلل ورزشی فعال مشابه با افراد با تعلل ورزشی منفعل به یک اندازه تعلل ورزشی می کنند اما

این افراد از نظر استفاده هدفمند از زمان، کنترل زمان، سبک های مقابله ای، و پیشرفت تحصیلی تفاوتی با افراد عادی ندارند (چو و چوی، ۲۰۰۵).

تعلل ورزشی تحصیلی

نوعی خاصی از تعلل ورزشی که بسیار شایع است، تعلل ورزشی تحصیلی است. تعلل ورزشی تحصیلی را تمایل غالب و همیشگی فراگیران برای به تعویق انداختن فعالیت های تحصیلی تعریف نموده اند، که تقریباً همیشه با اضطراب همراه است. نمونه بارز تعلل ورزشی تحصیلی، به تأخیر انداختن مطالعه درس تا شب امتحان و اضطراب ناشی از آن است (فتحی و همکاران، ۱۳۹۴).

دلایل تعلل ورزشی

در زیر برخی از دلایل تعلل آورده شده است: در تعلل کنندگان کنترل و تخمین زمان لازم برای انجام کار ضعیف است. شخصی که تعلل می کند اظهار می دارد که وی هوشمندانه قادر به کنترل و تنظیم زمان نیست. این مشکل به تردید در اولویت ها و اهداف مربوط می شود. همچنین احساس تشویق و سراسیمگی در افراد برای انجام یک کار وجود دارد. در نتیجه فرد انجام کارها را برای یک زمان دیگر به تأخیر می اندازد و این درحالی است که بر فعالیت های بیهوده و بی حاصل تمرکز می کند. ناتوانی در تمرکز، کم دقتی و عدم توجه به کار، رفت و آمد، و نامرتب بودن محیط دلیل دوم برای تعلل است. عامل سوم تعلل، ترس و نگرانی از شکست است. در این حالت شخص بیشتر وقتش را صرف نگرانی و اضطراب در مورد امتحانات و انجام کارها می کند تا اینکه به انجام آنها اقدام کند. باورهای منفی فرد در مورد توانایی های خود و دست کم گرفتن خویش دلیل دیگری برای تعلل کردن در امور است. عامل پنجم تعلل، انتظارات غیر واقعی و کمال گرایی است. هنگامی که به کمال گرایی می اندیشید، ناخود آگاه به خود تلقین می کنید که برای کار مورد نظر، به مهلت و زمان بیشتری نیاز دارید، این باعث می شود که به فوریت کار نیندیشید بلکه فقط به بهتر ارایه کردن آن بیاورید (کاگان و همکاران، ۲۰۱۰).

عوامل زمینه ساز تعلل ورزشی

۱. در تعلل کنندگان کنترل و تخمین زمان لازم برای انجام کار ضعیف است
۲. ناتوانی در تمرکز و کم دقتی و عدم توجه به کار دلیل دوم برای تعلل ورزشی است
۳. عامل سوم تعلل ورزشی، ترس و نگرانی از شکست است. در این حالت شخص بیشتر وقتش را صرف نگرانی و اضطراب در مورد امتحانات و انجام کارها می کند تا اینکه به انجام آنها اقدام کند.
۴. باورهای منفی فرد در مورد توانایی های خود و دست کم گرفتن خویش دلیل دیگری برای تعلل ورزشی کردن در امور است.

۵. عامل پنجم تعلل ورزشی، انتظارات غیر واقعی و کمال گرایی است (شهینی و همکاران، ۱۳۸۵).

هورنای می گوید: هنگامی که به کمال گرایی می اندیشید، ناخود آگاه به خود تلقین می کنید که برای کار مورد نظر، به مهلت و زمان بیشتری نیاز دارید، این باعث می شود که به فوریت کار نیندیشید بلکه فقط به بهتر ارایه کردن آن بیاورید (الیس و جیمز نال، ترجمه فرجاد، ۱۳۸۶).

پیامدهای تعلل ورزشی

پژوهش‌های دیگری به پیامدهای تعلل ورزشی توجه کرده‌اند که می‌توان موارد زیر را ذکر کرد: اگر چه ممکن است تعلل ورزشی همیشه مسئله ساز نباشد، اما در غالب موارد می‌تواند مانع پیشرفت و رسیدن به اهداف گردد. تعلل ورزشان ممکن است در کوتاه مدت استرس و بیماری کمتری نسبت به غیر تعلل ورزشان داشته باشند، ولی در بلندمدت بیماری و استرس بیشتری خواهند داشت. که تعلل ورزشی بر پیشرفت تحصیلی و کیفیت زندگی مؤثر است. به طور کلی، تعلل ورزشی هر چند ممکن است در کوتاه مدت برای فرد خوشایند باشد، ولی در بلندمدت با پیامدهای منفی مانند نمرات پایین تر و معدل کمتر نسبت به قبل، اضطراب اجتماعی و امتحان بیشتر، افسردگی و بیماری همراه باشد (پدرو و همکاران، ۲۰۰۹).

اینکه در مقابل شکست‌های خود تنظیمی که به مواردی همچون سوءاستفاده از مواد یا پرخوری رفتارهای گرایش (منجر می‌شود، تعلل ورزشی مستلزم فرار یا به تأخیر انداختن درگیر شدن در یک تکلیف مشخص نیز هست) رفتار اجتناب)، غلبه بر تعلل ورزشی نیازمند جایگزینی انگیزش اجتناب با یک انگیزش گرایش است با توجه به اینکه تعلل ورزشی می‌تواند از طرف فرد به عنوان نوعی خطا و گناه در نظر گرفته شود، لذا برای خود مضر است و به نظر میرسد که بخشش خود برای تعلل ورزشان مرحله‌ای ضروری برای تغییر در انگیزه باشد (مایکل، ۲۰۱۰).

در بین دانش‌آموزانی که خود بخشی بالایی به خاطر تعلل برای مطالعه در آزمون اول گزارش کرده بودند، تعلل ورزشی شان برای مطالعه و آماده شدن برای آزمون‌های بعدی کاهش یافت. به این طریق افزایش خود بخشی به واسطه کاهش احساسات منفی، به کاهش میزان تعلل ورزشی منجر می‌شود. تعلل ورزشی ممکن است اثر ناتوان کننده بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان داشته باشد. همچنین افرادی که تعلل ورزشی دارند و در برابر تکمیل کردن تکلیف مقاومت می‌کنند و تکلیف را به زمان بعد موکول می‌کنند تنش و اضطراب زیادی تجربه می‌کنند نیز دریافتند که تعلل ورزشی موجب اضطراب می‌شود و با نتایج تحصیلی منفی رابطه دارد (رجب پور و همکاران، ۱۳۹۱).

تعریف سبک مدیریتی کلاس

منظور از مدیریت کلاس درس، طیف وسیعی از تکنیک‌ها و روش‌هایی است که برای تسهیل در امر آموزش، بالابردن توانمندی، ایجاد و تداوم فضایی دلپذیر و خوشایند در کلاس، ممانعت از رفتارهای نابسامان و خلل آفرین و حاکمیت نظم و انضباط بر کلاس به کار برده می‌شود. این تکنیک‌ها متضمن مهارت‌های ارتباطی، مدیریتی و تدابیر آموزشی است (اسماعیلی و همکاران، ۱۳۹۱).

سبک مدیریت کلاس عبارت است از کلیه تلاش‌های معلم برای سرپرستی فعالیت‌های کلاس که شامل تعاملات اجتماعی، رفتار دانش‌آموزان و یادگیری است در پاره‌ای از تعریفها نیز سبک مدیریت، شیوه‌ای است که معلم برای کنترل دانش‌آموزان به کار می‌برد (آریان پور و همکاران، ۱۳۹۲).

مدیریت جامع کلاس، میزان اشتغال دانش‌آموزان در فعالیت‌های برنامه‌داری را افزایش می‌دهد و از هدر رفتن زمان برای رفع مشکلات رفتاری جلوگیری می‌کند. به عقیده بروفی (۱۹۹۷)، یک نظام مدیریتی جامع می‌تواند کلاس‌های سازمان یافته ایجاد کند، یعنی جایی که یادگیری بهینه انجام می‌شود همچنین وجود یک مجموعه قابل پیش بینی و آگاهانه از قوانین، دستورالعمل‌ها و برنامه‌های مشخص در کلاس، نیل به موفقیت را آسان می‌کند و زندگی و تلاش را در کلاس به حرکت در

می آورد. در نتیجه معلم می تواند با شناخت و اجرای مدیریت صحیح، تاثیر و کارایی تدریس را افزایش و مشکلات رفتاری دانش آموزان را کاهش دهد (بهراری، ۱۳۷۹).

اهمیت مدیریت کلاس درس

یکی از اهمیت های ویژه مدیریت کلاس درس، نقش قابل توجه این مساله در اثر بخش کردن نقش تدریس در کلاس درس می باشد به طوری که اهمیت مدیریت کلاس و نقش آن در تدریس اثر بخش، زمانی بیشتر آشکار می شود که مشاهده شود مربیان و مدرسان مبتدی، زمان زیادی را صرف سازماندهی و مدیریت کلاس می نمایند و تا زمانی که نتوانند کلاس خود را به درستی سازماندهی و مدیریت نمایند نمی توانند توجه و تمرکز خود را بهفرآیند یادگیری یاددهی معطوف نمایند (ناصرزاده و شیخی، ۱۳۹۳).

همچنین یکی از مستندترین نظرات درباره اهمیت مدیریت کلاس و نقش آن در یادگیری مدرسه، فراتحلیلی است که وانگ و همکارانش، روی ۱۷۹ کتاب و مقاله معتبر در زمینه یادگیری انجام داده اند. آنها با طراحی یک چارچوب مفهومی، ۲۲۸ متغیر موثر در یادگیری را در ۳۰ مقیاس، درون شش بعد از متغیر گروه طبقه بندی کرده اند. طبق نتایج این فراتحلیل، متغیر مدیریت کلاس با میانگین ۲،۰۷ فراشناخت، به عنوان دومین متغیر مهم و موثر بر یادگیری مدرسه، در منابع مذکور، مطرح شده است (گلستانی بخت و شکری، ۱۳۹۲).

جنبه های مختلفی بر اهمیت مدیریت کلاس درس وجود دارد که در این قسمت از حوصله این تحقیق خارج می باشد اما مرور مطالعات در این زمینه در حالت کلی نشان می دهد که مدیریت کلاس درس می تواند در صورت اجرای صحیح یا به عبارتی مدیریت دقیق کلاس توسط معلمان می توان از جنبه های مختلفی بر وضعیت تحصیل و تربیت دانش آموزان اثر گذار باشد بنابراین پرداختن به این مساله از طرف پژوهش گران و نیز اجرای دقیق این سبک مدیریت از سوی معلمان در مدارس از ضرورت بالایی برخوردار است.

روش های مدیریت کلاس

مدیریت کلاس درس توسط معلمان با شیوه ها و روش های مختلفی انجام می شود به طوری که هر یک از این روش ها قبلاً در چارچوب تئوری و نظریه های مختلفی توسط اندیشمندان این حوزه بیان شده است.

۱) روش رفتارگرایانه یا مداخله گر

این روش با تأکید بر اعمال کنترل و نظارت بیشتر بر فعالیت ها و رفتار دانش آموزان و تأکید بر قوانین و انضباط کلاس همراه است (آریاپوران و همکاران، ۱۳۹۲).

رویکرد رفتارگرایانه به این نکته تأکید دارد که معلم باید تصمیمی اتخاذ کند تا در کلاس درس او مشکلی به وجود نیاید. از آغاز سال تحصیلی، معلم موظف است قوانین و مقررات کلاس درس را وضع کند. دانش آموزان نیز موظف اند آن قوانین را اجرا کنند. فرایند تقویت از طریق پاداش دادن به رفتارهای مطلوب و پس گرفتن امتیاز در صورت بروز رفتارهای غیرمطلوب، در این روش مؤثر است. اقتدار معلم در این روش کاملاً محفوظ است و معلم در وضع و حفظ مقررات کلاس، از این اقتدار بهره می جوید (میرزایی، ۱۳۹۲).

۲) روش تعامل گرایانه

این روش شامل کنترل و انضباط در سایه ی تعامل میان دانش آموز و معلم و سهیم شدن دانش آموزان در برنامه ریزی و سازماندهی کلاس می باشد (آریان پوران و همکاران، ۱۳۹۲).

همچنین در این روش، مشکلات کلاس پیامد طبیعی حضور دانش آموزان تلقی می شود، غیرمنتظره به نظر نمی رسد و مانند فعالیت های حل مسئله در کلاس، مورد توجه قرار می گیرد و حل و فصل می شود (میرزایی، ۱۳۹۲).

۳) روش غیرمداخله جویانه

روش غیر مداخله گرایانه واگذاری مسئولیت ها به دانش آموزان و فرصت بیشتر برای تعامل آزاد در کلاس و پیروی آنها از علایق شخصی خود همچنین این روش حد وسط دو روش رفتارگرایانه و تعامل گرایانه است. مداخله معلم در حل مشکلات کلاس بسیار اندک است. هدف اصلی در این روش، ارتقای رشد فردی دانش آموزان و آزادی آنان است. معلمان در این روش با دانش آموزان خود رابطه مشاوره ای دارند و معلم در فعالیت های کلاس نقشی حمایتی از دانش آموز دارد. این روش حداقل اقتدار را برای معلم در نظر می گیرد و به جای آن، بیش تر به تقویت روابط میان معلم و دانش آموز تاکید دارد (میرزایی، ۱۳۹۲).

اهداف مدیریت کلاس

اجرای هر سبک مدیریتی توسط مدیران در سازمان ها اعم از مدارس در پی هدفی بوده و این اهداف در زمینه تحقق ارزش ها و سیاست های کلی نظام آموزشی در مدارس می باشد به طوری که از نظر بیکرو و استراپ (۲۰۰۰)، اهداف عمده مدیریت کلاس درس شامل موارد زیر است:

الف) برنامه ریزی درسی برپایه آمیزه ای از تنوع و هدف

ب) ارائه دستورالعمل های شفاف به دانش آموزان در مورد فعالیت های درسی

ج) هدایت و نظارت بر یادگیری و فعالیت های دانش آموزان

د) به کار گیری ابزارهای آموزشی و منابع یادگیری و تدریس

ه) حرکت منطقی از یک مرحله ی تدریس به مرحله ی دیگر

و) زمان بندی فعالیت های کلاس و ایجاد توازن در آنها

ز) شروع و خاتمه هدفمند درس

پس دیده می شود اصطلاح مدیریت کلاس با اصطلاح نظم و انضباط معادل نبوده و مدیریت کلاس را می توان مجموعه ای از برنامه ریزی ها و اقداماتی دانست که معلم برای اطمینان یافتن از اثر بخشی و کارایی یادگیری در کلاس انجام می دهد. معلمانی که در امر مدیریت کلاس موفق هستند نظم و انضباط را در جایگاه مناسب آن در کل صحنه آموزش قرار می دهند. با اجرای طرح ها و برنامه های مدیریت کلاس، معلم نه تنها امیدوار است که میزان یادگیری دانش آموزان فزونی یابد، بلکه هم چنین به آنان کمک می کند که متوجه رفتار خود باشند و آن را اصلاح نمایند (میرزایی، ۱۳۹۲).

نتیجه گیری

با توجه به نتیجه به دست آمده در این تحقیق و نتایج تحقیقات دیگر محققان می توان بیان کرد افزایش سطح مدیریت کلاس درس و یا به عبارتی جدید در امر مدیریت کلاس درس با تعلل ورزی دانش آموزان رابطه منفی دارد به عبارتی اگر معلمان در شیوه های مدیریت کلاس درس جدید به خرج داده و امورات رهبری و مدیریت در کلاس درس را از جنبه های مختلف در دست گیرند، میزان تعلل ورزی در دانش آموزان کاهش یابد در واقع رابطه معنی دار معکوس بین دو رویکرد گویای این مساله است که افزایش سطح مدیریت کلاس درس باعث کاهش تعلل ورزی در دانش آموزان خواهد شد. بنابراین معلمان مدارس ابتدایی شهرستان اردبیل می توانند با شناسایی دانش آموزان تعللورز سیاستها و شیوه های مدیریت کلاس درس را طوری تنظیم نمایند که تعلل ورزی در آنان از بین رفته و مسیر آموزش و تحصیل برای این دانش آموزان بدون مشکل و آسیب ادامه یابد.

جهانگیری (۱۳۹۵) در مقاله ای با موضوع بررسی رابطه سبک های مدیریتی و اهمال کاری (تعلل ورزی) شغلی مدیران به این نتیجه دست یافتند سبک های مدیریت می تواند تعلل ورزی شغلی مدیران را پیش بینی کند. به طوری که سبک مدیریت رابطه مدار به تنهایی بیش از ۱۹ درصد از واریانس مشترک با تعلل ورزی شغلی را تعیین می کند. بیشترین ضرایب استاندارد شده بتا مربوط به سبک است. از این رو، میتوان تعلل ورزی شغلی را بر اساس سبک مدیریتی رابطه مدار ۲۹. پیش بینی کرد. شو (۲۰۱۶) در مقاله ای تحت عنوان عوامل مرتبط با تعلل ورزی تحصیلی دانش آموزان تایوانی، مدیریت زمان و کمالگرایی به این نتیجه دست یافتند ساختار کلاس، انتقاد انتظارات والدین و همچنین کمال گرایی سازگارانۀ توانایی پیش بینی مدیریت زمان را دارند به تعلل ورزی در ارائه تکالیف و آمادگی برای آزمون، انتظارات والدین و انطباق پذیری در کمال گرایی، از پیشبینی کننده های منفی بودند در حالی که انتقاد والدین و کمال گرایی ناسازگارانۀ پیش بینی کننده مثبتی برای مدیریت زمان بود. همچنین مدیریت زمان تعلل ورزی تحصیلی را به صورت منفی پیش بینی می کند.

دانی و همکاران (۲۰۱۴) در مقاله ای تحت عنوان نقش جو حاکم بر کلاس درس در دانشگاه ها بر تعلل ورزی تحصیلی به این نتیجه دست یافتند موقعیت های سودمند در جو کلاس بر روی تعلل ورزی تحصیلی تاثیر منفی دارد خودکارآمدی به واسطه خود فرد، تعلل ورزی تحصیلی را پیشبینی می کند در حالی که تاثیرات سازمانی، منافع موقعیتی تعلل ورزی مربیان را فراهم می کند. همچنین نتایج آنها نشان داد که عملکردوظیفه ای تاثیرات سازمان را پیش بینی کرده و البته باعث تعلل ورزی تحصیلی می شود.

منابع

- آریاپوران، سعید؛ عزیزی، فرامرز؛ دیناروند، حسن. (۱۳۹۲). رابطه ی سبک مدیریت کلاس معلمان با انگیزش و پیشرفت ریاضی دانش آموزان پنجم ابتدایی، مجله ی روان شناسی مدرسه، شماره ۲.
- اسماعیلی، محمد رضا؛ کتابیان، شهره؛ خداداد، شهره. (۱۳۹۱). رابطه خودکارآمدی با سبک های مدیریت کلاس معلمان تربیت بدنی آموزش و پرورش شهر تهران، مجله مدیریت و رفتار سازمانی، سال اول، شماره ۱.
- بخشایش، علیرضا. (۱۳۹۲). رابطه سبک های مدیریت کلاس با ویژگی های شخصیتی معلمان مدارس ابتدایی شهر یزد، فصلنامه علمی پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت، سال چهارم، شماره ۲.

- حسینی، فریده السادات؛ خیر، محمد.(۱۳۸۸). پیش بینی تعلل ورزی و تصمیم گیری با توجه به باور های فراشناختی در دانشجویان، مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران ، شماره سوم.
- رجب پور، زهرا؛ فرمانی، سعید؛امانی، حبیب.(۱۳۹۱).تعلل ورزی مفاهیم، علل، پیامدها و راه کارها، مجله برخط دانش روانشناختی، شماره ۱.
- رضایی، اکبر؛ پاشایی، لیل.(۱۳۸۹). رابطه بین باور های شناختی و نگرش به رفتار های کمک طلبی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، فصلنامه علوم تربیتی، شماره ۳.
- سلیمی، جمال؛ بار خدا، سید جمال؛ محمدیان شریف، کوستان.(۱۳۹۳). بررسی رابطه ی بین انگیزش تحصیلی و اهداف پیشرفت اجتماعی با تعلل ورزی تحصیلی در دانش آموزان، مجله پژوهش های مشاور ، شماره ۵۰.
- سواری، کریم.(۱۳۹۱). بررسی میزان رواج اهمال کاری تحصیلی در دانشجویان (دختر و پسر) دانشگاه پیام نور اهواز، دو فصلنامه علمی پژوهشی شناخت اجتماعی ، سال اول، شماره ۲.
- شهینی ییلاق، منیجه و همکاران .(۱۳۸۵). بررسی شیوع تعلل و تاثیر روشهای درمان شناختی - رفتاری و مدیریت رفتار بر کاهش آن در دانش آموزان دبیرستانی شهرستان اهواز، مجله روانشناسی دانشگاه شهید چمران . شماره ۵.
- فتحی، آیت اله؛ فتحی آذر، اسکندر؛ بدری گرگری، رحیم؛ میرنسب، میرمحمد.(۱۳۹۴). اثربخشی آموزش راهبردهای کاهش تعلل ورزی تحصیلی در تعلل ورزی تحصیلی دانش آموزان متوسطه شهر تبریز، نشریه علمی پژوهشی آموزش و ورزشیابی، سال هشتم، شماره ۳۰.
- قنبرلو، سلمان، غلامعلی لواسانی، مسعود؛ اژه ای، جواد.(۱۳۹۴). رابطه خوش بینی علمی و هوش هیجانی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، مجله روانشناسی ، شماره ۳.
- گل محمدیان، محسن.(۱۳۹۳). پیش بینی تعلل ورزی تحصیلی بر اساس پنج رگه نیرومند شخصیت در بین دانشجویان ورزشکار؛ فصلنامه مطالعات روانشناسی بالینی، شماره ۳۷.
- گلستانی بخت، طاهره؛ شکری، مهناز.(۱۳۹۲).رابطه تعلل ورزی (اهمال کاری)تحصیلی با باورهای فراشناختی، دوفصلنامه علمی پژوهشی شناخت اجتماعی، سال دوم، شماره ۳.
- میرزایی، طاهره.(۱۳۹۲).کلاس درس را چگونه اداره کنیم، درج شده درروزنامه اطلاعات، شنبه ۲۶ بهمن.
- ناصرزاده، نعمت اله؛ شیخی، سعید.(۱۳۹۳). بررسی مدیریت کلاس معلمان در مدارس به عنوان جزئی از برنامه درسی پنهان و ارتباط آن با عزت نفس دانش آموزان دختر پایه ششم ابتدایی شهر آبدانان، نشریه مطالعات آموزشی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارتش، سال سوم، شماره ۱.
- هماینی دمیرچی، امین؛ میکمالی، سید محمد؛ عزتی، میترا.(۱۳۹۴).بررسی رابطه رهبری توزیع شده با خوش، بینی علمی معلمان ابتدایی مدارس پسرانه دولتی شهر تهران، مجله رهبری و مدیریت آموزشی، شماره ۳۴.
- یعقوبی، ابوالقاسم؛ قلائی، بهروز؛ رشید، خسرو؛ کرد نوقابی، رسول.(۱۳۹۴).عوامل مرتبط با تعلل ورزی تحصیلی، فصلنامه روانشناسی تربیتی، شماره ۳۷.

Danya M. Corkin a, Shirley L. Yu b, Christopher A.Wolters b, Margit. Wiesner(2014). The role of the college classroom climate on academic procrastination, Journal Learning and Individual Differences, No(32) P: 294–303

Kagan, M; Çakir, O; İlhan, T; Kandemir, M (2010). The explanation of the academic

procrastination behavior of university students with perfectionism, obsessive compulsive and five factor personality traits. Journal of Procedia Social and Behavioral Sciences Vol(2), PP:2121–2125.

Michael, J.A., Wohl, Timothy, A., Pychyl, Shannon, H. Bennett. (2010). I forgive myself, now I can study: How self-forgiveness for procrastinating can reduce future procrastination. Personality and Individual Differences, Vol(48), PP: 803–808.

Pedro, R., Marta, C., Jose, C., Nunez, J. G. - P., Paula, S. & Antonio, V. (2009). Academic procrastination: Association with personal school, and family variables. The Spanish Journal of Psychology, Vol(12).No(1), PP: 118- 127.

Wohl M.J, Pychyl T.A, Bennett S.H. (2010). I forgive myself, now I can study: How self-forgiveness for procrastinating can reduce future procrastination. Personality and Individual Differences, Vol(48), PP:803- 808.